Թ. ՏԱՐԻ 2486 ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 2 ՄԱՐԵՐԻ 4384 8 ՄԱՅԻՍ 1892 23 ՇԻՎՎԱԼ 1309 ՈՒՐԲԱԹ

20 ՓԱՐԱ.

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՑԷ ԳՈՐԻԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ Գալաթիա, Կ. Պոլիս

درعليه‌ده غلطه‌ده آره‌وك غزه‌تسى اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Galata, CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳՐԻՐ

Քաղաքական եւ Ազգային

20 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԻՆ	ԹԻՒՆ
Կ. Պոլսոյ համար	տարի 150
» »	 75
» »	 40
Օտար երկիրներէ	 56
» »	 28
Ընտիր թղթի վրայ	յաւելեալ Օտար. Ոսկի 2
Դաւառաց թղթատարի տարեկան վճարումով	Դրամ 50

Խմբագրութեանս ուղղուած նամակ կամ այլ գրութիւն՝ առանց դրոշմի չի տրուիր։

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՄԱՅԻՍ 8/20 1892

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Պ. Կլատսթոն գրեց Էտինպուրկ իւր ընտրական գործակալներուն թէ առաջիկայ յունիս ամսոյ վերջանալէն առաջ պէտք պիտի ունենայ կոչումի ընելու իւր ընտրողաց վստահութեան Միսլոթիան գաւառին մէջ։ Պ. Կլատսթոնի վերջին տեղեկութեանց համեմատ, Երեսփ. ժողովոյ լուծումն ատենի շուտ տեղի պիտի ունենայ քան Էտինպուրկի լրագրաց գուշակութիւնն, որք կարծիք կը յայտնէին թէ յուլիսի առաջին շաբթուն Լորտ Սալիսբրիի դահլիճը պիտի դիմէ հասարակաց դատաստանին։

Պ. Կլատսթոնէ օրինակ առնելով, ամէն երեսփոխանք որք կը փափաքին նոր խորհրդարանին անդամակցիլ, կ'ընդարձակեն իրենց վերընտրութեան նախապատրաստութեանցիր։ Մեծ գումարումներ կը կարգադրուին, յորս շատ մը խնդիրներու վրայ ապագայ ընտրելեաց դատանդը պիտի պարզուի, հասարակութեան բուէն շահելու համար։ Բայց օրուան մեծագոյն խնդիրներուն վրայ, յորս գլխաւորն իռլանդական խնդիրն է միշտ, աղատական ընտրելիք բան մը խոստանալու համար պիտի սպասեն Պ. Կլատսթոնի յայտարարութեանց, որ վերջին ժամուն պիտի յայտնէ իւր ծրագիր, Երեսփոխանութեան լուծումէն ետքը պիտի ըսէ որ եթէ ժողովուրդը զինք յիշխանութիւն կոչէ վերստին՝ օրպիսի լուծում մը կը մտադրէ տալ այնմիշտհրատապ խնդրոյն։ Պահպանողականք հիմակուընէ կ'ըսեն թէ Իռլանդայի ինքնօրինութիւն և ուրոյն խորհրդարան տալու պէտք չի մնար ցորչափ քոյր-կղզին զրաւոր եւ արդար վարչութիւն մ'ունենայ, որ տեղական ժողովրդեան նիւթական, իմացական և բարոյական յառաջդիմութեան ամէն միջոցներն ապահովէ, և եղեռնագործութիւններն ու ահաբեկութիւնները խստիւ զսպէ։ Կլատսթոնեանք կ'ըսէին թէ Իռլանդան խաղաղեցնելու չկայ ուրիշ միջոց բայց եթէ Իռլանդայի ներքին վարչութիւնը բաժնել Անգլիոյ ներքին վարչութենէն։ Պահպանողականք կ'ըսեն թէ ահա վեց տարիէ հետէ կը կառավարենք Իռլանդան, և անյաղթելի դժուարութեան մը չենք բախիր։ Այս դրութեամբ երթանք տան տարի եւս, հետզհետէ խորհրդարանին քուէարկել տալով Իռլանդայի ներքին զարգացման պէտք եղած միջոցներն, և տեսնենք թէ ժողովրդեան ճշմարիտ մեծամտութիւնն՝ որ քաղաքականութեամբ զբաղիլ չուզեր՝ դոհ չ'պիտի մնայ բրիտանեան վարչութենէն։ Կլատսթոնեանք կը պատասխանեն թէ Իռլանդայէն խլուած խորհրդարանը վերադարձնելով Իռլանդայի՝ Անգլիա նախ և առաջ արդարութեան գործ մ'ըրած պիտի լինի։ Իռլանդայի ներքին գործերն Իռլանդացւոց վարչութեան յանձնելով՝ Անգլիոյ խորհրդարանն և կառավարութիւնը պիտի ազատին իրենց արքի զբաղմանց մեծագոյն մասէն, և բրիտանեան ցեղութեան մնացեալ մասանց կարեւոր պէտքերովն զբաղելու ժամանակ պիտի ունենան։ Վերջապէս, երբ Իռլանդացի ժողովրդեան չորս-հինգերորդ մասին ընտրած երեսփոխանք ինքնօրէն խորհրդարան կը պահանջեն, կարելի չէ չընդունել թէ Իռլանդացի ժողովրդեան ճշմարիտ մեծամտութիւնը՝ քաղաքականութեամբ ապրող մարդերէ բաղկացեալ չըլլալովն հանդերձ՝ կը փափաքի Իռլանդայի կառավարութեան ի ձեռն Իռլանդացւոց։

Բայց այս Իռլանդական ներքին վարչութիւն ինչպէս պիտի ըլլայ։ Տըպլին խորհրդարան մ'ունեցած ժամանակ Իռլանդա պիտի շարունակէ՞ երեսփոխաններ զրկել Լոնտոնի կեդրոնական խորհրդարանին։ Իռլանդայի մէջ գործող զօրաց, ոստիկանաց և դատաւորաց անուանումը Իռլանդա՞ն թէ անգլիական վարչութենէն կախում պիտի ունենայ։ Իռլանդայի հողային խնդիրը կարգադրուելէն ետքը պիտի հաստատուի Իռլանդական ուրոյն խորհրդարանն, եթէ ոչ՝ այդ կենսական խնդրոյն ալ կարգադրումը պիտի թողուի ապագայ խորհրդարանին։ Եւ թէպէտ ընկեր Իռլանդացիք կը փափաքին ինքնօրէն վարչութեան, բայց քանի որ Ուլսդրի Իռլանդական գաւառն ընկեր անգլիացի և սկովտացի բողոքական հասարակութիւնը չուզեր Անգլիայէն բաժնուիլ, Իռլանդայի այս մասն ո՞ր դրութեան պիտի ենթարկի, Տըպլինի խորհրդարանի՞ն, ուր երեկի տիրապետողք տիրապետելի ձեւ պիտի առնուն և պիտի ճնշուին հաւանօրէն, թէ ոչ՝ Ուլսդրը պիտի բաժնուի Իռլանդայէն, և վերջապէս, ինչ ապահովութիւն կայ որ սահմանափակ ինքնօրինութիւն մը յառաջիկայն Իռլանդայի Անգլիայէն բոլորովին անկախման առաջին քայլը չլինի՝ փառնէլի ոգւով գործող իռլանդացի քաղաքագիտաց անօրէնութեան տակ։

Այս գործնական խնդիրներն ահա պէտք է կանխաւ որոշել, իռլանդական խորհրդարանի ընդարձակ խնդրոյն վրայ համաձայնութիւն գոյացնելու համար, և ինչպէս Լորտ Հարթինդընի և Պ. Զըմպրլէյնի անօրէնութեան ներքև Ազատականներէն կարեւոր մաս մը արդէն քանի տարիէ հետէ բաժնուած է Կլատսթոնեան կուսակցութենէն, Միութենական Ազատականք և Պահպանողականք կը յուսան որ այս անգամ եւս Պ. Կլատսթոնի նոր առաջարկներն իւր կուսակցաց մէկ մասին կողմէ չընդունուին, և ընդունուին իսկ ատոնց կողմէ, հաճելի չըլլան անգլիացի ժողովրդեան մեծամտութեան։

Այս ժողովրդական մեծամտութեան մէջ ազգերէն գործաւորական այլ և այլ հատուածք չեն յօժարիր սոսկ քաղաքական վէճերու համեմատ քուէ տալ առաջիկայ ընտրութեանց մէջ։ Կը խորհին հացի խնդրոյն առաջնութիւնն տալ, և Ազատականաց և Պահպանողականաց արդի խարիսները մի կողմ թողլով, յարիլ այն կուսակցութեան որ գործաւորական դասուց վիճակին բարւոքման համար մեծագոյն խոստումներն ընծայեցաւ։ Որոշ հարցումներ պիտի լինին ատոնց որք ընտրողաց քուէներն ստանալու համար ներկայանան, և ով որ այն հարցումներուն ի պատասխանի արհեստաւորական առաջարկութեանց ամենէն աւելի նպաստաւոր դաղափարներ հոչակէ, զայն ընտրեն երեսփոխան։ Անգլիոյ առաջիկայ ընտրութիւնք հետեւապէս ո՛չ միայն քաղաքական այլ և տնտեսական մեծ կարեւորութիւն պիտի ունենան աշխարհի առաջին խորհրդարանական ազգին համար։ Իսկ արտաքին աշխարհավարութեան մասին, յուսալի չէ որ կլատսթոնեան վարչութիւն մը պահպանողական վարչութենէ մը շատ տարբեր ընթացք ունենայ։ Նոյն ինքն Պ. Կլատսթոն քանիցս յայտարարած է թէ արտաքին քաղաքականութեան մասին Լորտ Սալիսբրիի ուղղութեան չի հակառակիր, և Տերութեան շահերուն ընդհանրապէս նպաստաւոր կը դտնէ զայն։

ՀՈՒՆԳԱՐԻԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Հունգարիոյ վարչապետ Պ. Սաբարի կոմս խնդրեց խորհրդարանէն որ Ֆրանց Եղէգի Կայսեր իբրեւ Հունգարիոյ թագաւոր թագադրութեան 25րդ տարեդարձին աւելի մեծ փայլ տալու համար, Հունգարական խորհրդարանը խմբովին ներկայ դտնուի յոբելեանի հանդիսին, և ամէն մեծաւոր երեսփոխանք վեհապետին ներկայանան իրենց հաւատարմութեան զգացմունքներն հաստատելու։

Ընդդիմադիր կուսակցութեան կողմէ Աբոնեի կոմս և Պ. Իրանեի յայտարարեցին թէ ընդդիմադիր կուսակցութեան այլ և այլ խմբակիներն ալ պիտի մասնակցին հանդիսին, քանի որ Հունգարիոյ թագաւորին թագադրութիւնը փառաւորել կ'առաջարկուի, Աբոնեի կոմս այս առիթիւ արդար գովեստ ըրաւ Ֆրանց Եղէգի Թագաւոր Կայսեր ընտիր բարեմասնութեանց, որով ճշմարտապէս ժողովրդական վեհապետ մ'եղած է, և յոյս յայտնեց որ 1867 ին՝ յետ երկար մաքառման Տերութեան երկուց հատուածոց միջև դոյացեալ համաձայնութիւնը պիտի շարունակուի յաջողական։

ՕՐՈՒԱՆ ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

Ֆրանսայի Պանքայէն վերջին հաշուեկշիռներէն կ'երեւի թէ ոսկին ևս քան զեւս կ'առատանայ Ֆրանսայի մէջ։ Ցեսանելի և անտեսանելի ազբիւրներէ ոսկի կը հոսի Ֆրանսայի Պանքային դրամարկղներուն մէջ։ Առեւտրական կամ սեղանաւորական օրպիսի գործողութեան բերմամբ է որ անցեալ շաբթուն 43 միլիոն ֆր.ի ոսկի ևս աւելցաւ նոյն Պանքային մէջ։ Աւասիկ գաղանիքներ ղրաս Պանքան չի պարզեր, բայց խնամով կը պահեն ոսկին։ Ոսկի կը դանձէ և պանքաուն կը հանէ։ Կ'առնու, բայց նոյն դիւրութեամբ դուրս չի հաներ։ Թէև դուն ուրեք պէտք կ'ունենայ այս միջոցին գիմելու, բայց երբ ուզէ կարող է՝ ոսկւոյ սակը բարձրացնելով՝ թող չտայ որ մեծաքանակ ոսկի դուրս ելնէ իւր սառրերկրեայ գանձարաններէն։

Ֆրանսայի Պանքային մէջ ոսկւոյ առատութիւնն ապացոյց է այն իրողութեան թէ Ֆրանսայի հասարակութեան մէջ իսկ ոսկին առատ է։ Այս պայմանաց մէջ, Փարիզի կարեւորագոյն թերթեր կը խորհին թէ Ֆրանսայի համար պետական խնդիր մը չէ մասնակցիլ Երկմեսաղեան Համաժողովոյն, որուն պատուիրակ զրկելու առաջարկ եկած է Միացեալ Նահանգաց կառավարութեան կողմէ Ֆրանսայի արտաքին գործոց նախարարին։

Թուն կը հարցուցեալ թէ Ֆրանսա ի՞նչ շահ ունի այնպիսի խնդրոյ մը խառնուելու որ միայն Միացեալ Նահանգաց արժաթի հանքատերաց համար կարեւոր է։ Ղ Հիւսիսային Ամերիկայի մէջ արժաթին անսովոր առատութեամբ արտադրուած լինելով, այս աւելորդ արժաթը քշելու ճարը կը խորհուի հոն։

1890 ին աշխարհի ամէն կողմն արտադրեալ արժաթին քանակութիւնը Պ. Լէյշ (Միացեալ Նահանգաց Փոստարանային տնօրէնը) կը հաշուէ 140 միլիոն 865 հազար ունկի, յորմէ 50 միլիոն 330 հազար ունկին Միացեալ Նահանգաց հանքերէն հանուած։ 1890 ի արտադրութեան հետ բաղդատմամբ, Միացեալ Նահանգաց արտադրութիւնն ութ միլիոն ունկէ աւելի է 1891 ին։ (Մէկ ունկի = 9 տրամ.)

1873 ին աշխարհի մէջ արտադրեալ արժաթը 63 ¼ միլիոն ունկիէն աւելի չէր։ 1880 ին 74 ¾ միլիոն, 1885 ին 91 ½ միլիոն, 1888 ին իբր 109 միլիոն ունկի արժաթ հանուած է հանքերէն։ Մասնաւորապէս Միացեալ Նահանգաց հանքերէն 1873 ին 27,650,000 ունկի միայն հանուած էր, և հետզհետէ աճմամբ 1885 ին իբր 40 միլիոն և 1889ին 50 միլիոն ունկիի բարձրացած է միայն Միացեալ Նահանգաց հանքերէն եկած արժաթն։

Արժաթի արտադրութեան այս յաւելումը մասամբ իւրք վերադրելի է սպիտակ մետաղը նպաստաւորող ամերիկեան նոր օրինաց։ Բայց միթէ այս բաներ պատճառ մ'են որ Ֆրանսա Հիւսիսային Ամերիկացւոց օգնութեան հասնի։ Անոնց խնդրին փչից բոլոր զօրութեամբ արժաթ հանել հանքերէն, թո՛ղ ծախեն ինչպէս որ կ'ուզեն։ Գոնէ խստագիւտ ազիւսագործներուն չատ ալ խելք չունենցան որք երբ տեսան թէ հրապարակին վրայ ազիւսի գինը կտրելու վրայ է, չուզելով անչահ գործ մ'ընել, հոմանաչութեամբ որոշեցին արտադրեալ ազիւսին քանակութիւնը պակսեցնել, ամէն տարի սովորականէն ուշ վառելով իրենց փուռերն, և սովորականէն կանուխ մարելով զանոնք։ Այս դրական հաշիւն եթէ ամերիկացի հանքատերերն ալ ընէին, հրապարակը չէին ողողեր սպիտակ մետաղով։ Եւ արտադրելէն ետքը, թող պէտք է ան դտնէ որ մատուցման և խնդրանքի օրէնքով ապրանքին գինն իջնէ և իւր բնական մակարդակը դտնէ։ Չէ, անանկ չեն ուզեր։ Թէ՝ շատ արժաթ կ'արտադրեն, և թէ կ'ուզեն որ շատ սակ ընէ։ Ամէն աղէկութիւն մէկ տեղ չըլլար, կ'ըսէին երեկ Անգլիացիք, եւ կ'ըսեն այսօր Ֆրանսացիք, որք սակայն Անգլիացւոց չատ ոսկեպաշտ չեն։ որովհետեւ՝ իբրեւ Լատինական Դրամական Միութեան անդամք՝ Ֆրանսացիք պաշտօնապէս երկմետաղեան են. բայց իրօք ամէն մեծաքանակ վճարմունք ոսկւով եւեթի կը ճանչեն։

Թէպէտ սեղանաւորական յօդուածագիրը շատ պայծառ կը տեսնէ որ միջազգային համաձայնութեամբ մը ոսկւոյ նկատմամբ արժաթին որոշ գին մը սահմանուելուն պէս, այսինքն՝ որոշուելուն պէս որ սաչափ տրամ արժաթը միշտ և ամենուրեք սաչափ տրամ ոսկւոյ հաւասար ըլլայ, ամերիկացի հանքատերաց նոր դյժ մը պիտի տան հանքերու շահագործութեան, աւելի շատ արժաթ պիտի հանեն, և ի վերջոյ մեծագոյն շահն իրենցը պիտի ըլլայ, որովհետեւ իւր չափաւոր արտադրման ընդդիմ հատատ գին ունեցող ոսկին պիտի դանձեն՝ ի փոխարէն անհատատ գին ունեցող սպիտակ մետաղին։ Միջազգային այնպիսի տնօրինութեան մը ուրիշ աւելի ծանր մէկ հետեւանքը կլնայ լինել բոլորովին ստորնայնել արժաթն իբրեւ դրամ, եւս առաւել ծանրացնելով արժաթի տագնապը։

Բայց ինչո՞ւ համար Անգլիա, որ ի վաղուց կը ջատագովէ այս ճշմարտութիւնները, պաշտօնապէս կ'ընդունի Միացեալ Նահանգաց հրաւէրը, Պ. Կոչընի բերնով յայտարարելով երկմետաղեան պատգամաւորութեան թէ Անգլիա եւս պիտի մասնակցի Միջազգային Համաժողովոյն՝ արժաթի խնդիրը կարգադրելու համար։

Այս հարցման պատասխանը սա լինել կը թվի թէ ընդհանուր ընտրութիւնք մօտեցած են, և պահպանողականաց նախարարութիւնն հետամուտ է սատանալ Մանչէսթրրի երկմետաղեանց քուէներն, որք յայտ ազդեցիկ են բազմանդակ Լանքաշիրի ճարտարագործ գաւառին մէջ։ Անցեալ օր գրեցինք թէ Մանչէսթրրի գործարանատերք մեծ գործ կ'ընեն Հնդկաստանի հետ, ուր տիրող գրամն արժաթ է, և բնական է որ փափաքին արժաթի յարգ տալ։ Նաև, մանաւանդ ոսկւոյ հետ որոշ համեմատութեան մը մէջ մնալուն, որպէս զի անգլիացի գործարանատերաց և վաճառականաց շահերն ալ հատատ ըլլան, անակնկալ երեւոյթներէ զերծ մնան։ Այսպէս ուրեմն, կուսակցական նկատում մը տնտեսական խնդրոյ մը մէջ թերեւս իւր հմտանն հակառակ որոշում մը կը թելադրէ անգլիական նախարարութիւնն։

Բայց որովհետեւ չի կարծուիր որ այնպիսի Միջազգային Համաժողով մը դրական արդիւնք ունենայ, արժաթի վրայ հիմնեալ խնդիրը չէ փոխուած, և թէպէտ արժաթի հրապարակը զօրացած է քիչ մը, բայց գինը դարձեալ 40 բէնսէ վար կը մնայ ունկիին։

* * *

Բարեբախտապէս, դրամական հրապարակին վիճակը մեր դրպարներէն չի դաւուիր, թէև մեր դրպարներն ալ նոյն հրապարակին մէկ մասը կազմեն։ Լոնտոնի հրապարակին վրայ—ուրիշ հրապարակ մէջ անի—դրամն ևս քան զեւս առատ և ժան է։ Թէև Անգլիոյ Պանքայի զեղչի սակը բացառապէս վար է,— առևտրական լաւ թուղթի մը փոխարէն այն Պանքան տարեկան 100ին 2 վար դնելով կը վճարէ այսօր,— և թէպէտ Լոնտոնի հրապարակին վրայ ուրիշ դրամատուններ երկու առ հարիւրէ պակաս սակով թուղթ կը կոտրեն այսօրուան օրս, բայց Անգլիոյ Պանքային դրամական պահեստը կ'աւելնայ, և մէկ շաբաթէն միւսն, անցեալ օրթնեկին, գուրսէն 450 հազար ոսկի կուգայ կը մտնէ հնչուն դրամով, մինչ եթէ քիչ մը գործունէութիւն տիրէր հրապարակին վրայ, բոլոր այս ոսկին կը գործածուէր թուղթ կոտրելու, կամ փոխ տալու։ Դրամ շատ։ գործ քիչ։ Այս է օրուան վիճակն արեւմտեան հրապարակաց վրայ, որք անչուշտ աւելի բարեբախտ են քան այն հրապարակներ ուր ո՛չ դրամ, ո՛չ գործ կայ կ'ըսուի։

ՓԱՐԻԶԵԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Անցեալ շաբթուն ի Փարիզ Ռիւ Ռուայալի Ակմբին մէջ Թաքօվօ կոմսը (Միլան Ա.) պաքարա կը խաղար, և քաւական կրուանդէն հոնա շահելու վրայ էր։ Այն ատեն խաղացողներէն մին, Պառոն տը Վօս անուն գեղատի ազնուականն, այնպիսի խօսք մ'ըսաւ իբր թէ Թաքօվօ կոմսն ուրիշ չի խաղար։ Սա ոտք ելաւ անմիջապէս, թուղթերը մէկ կողմ նետեց, և ծանոյց թէ խնդիրը պիտի ներկայացնէ Ակմբին նախագահին, որպէս զի Պառոն տը Վօս արտաքսուի, և յարեց թէ ինքն իսկ պիտի հրաւիրի Ակմբէն, եթէ գոհացում չտանայ։ Պառոնը գնաց Թաքօվօ կոմսին և ներողութիւն խնդրեց, բայց նա քաւա-

—)(52)(—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԷՄԻԼ ՌԻԾՊՈՒՌ

ՍԱՆՏՐԻՅԵՈՆ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՄԱՌԻ-ՄԱՏԸԼԷՆ

Բիէռ, սիրտը տխուր նախազգացումէ մը բռնուած, փոխն ի փոխ կը նայէր հօրն ու Ֆանչէթին երեսը, չանալով գուշակել անոնց տագնապալին, տարօրինակ կերպարանքին պատճառը։

Ցանկարծ, իբր թէ լոյս մը անցած ըլլար ուղեղէն։

—Հայր իմ, գոչեց, դուն ճշմարտութիւնը չըսիր ինձ նամակներուդ մէջ։ Ա՛հ, աղէկ կը գուշակէի թէ սոսկալի բան մը կը ծածկէիր ինձմէ։ • • • հայր իմ, եթէ Կապրիէլ հոս չէ, քու մտադ չէ, այդ բանին անարժան եղած ըլլալու է։

Այս խօսքերը լսելով, հայրն ինքզինքին եկաւ և տնկուեցաւ։

—Բիէռ, յարեց թրթռուն ձայնիւ, զգուշացիր ամբաստանել քոյրդ, իրողութեան չի տեղեկացած։

Խօսքը կտրեց և Ֆանչէթին ուղղուելով, որ կը պատրաստուէր դուրս ելնելու։

—Գոցէ՛ դուռն և մեր քովը կեցիր, հրամայեց նմա, կրնաս լսել ինչ որ պիտի ըսեմ ողբոյս, իրաւունք ունիս մտիկ ընելու։

Այս պահուս, Բիէռ Անկլատ, տժգոյն, ճակատը խորշոմեալ, շրթունքը կծկուած, աչուրներն հրալից, սոսկալի երեւոյթ ունէր։ Ի՞նչ պիտի խմանար։ Ա՛հ, կը սպասէր այն յայտնութիւններէ մէկուն որք խաղառ կը շանթահարեն ապագայի և երջանկութեան ամէն յոյս։

Բաղուկները խաչաձեւ, կը սպասէր։

—Այո, Բիէռ, յարեց Ծերունին, խաբեցի դքեզ իմ նամակներուս մէջ և քիչ մը եռքը պիտի գտնես թէ ինչո՞ւ հենդ տարիէ ի վեր նամակ չես ընդունիր քրոջմէդ։

«Բայց, զաւակս, վայրկեան մը աւելի մի՛ պահեր այն կասկածը զոր քիչ մը առաջ ունեցար և որ նախատինք մը պիտի ըլլայ խե՛ղճ Կապրիէլի համար։

«Բիէռ, մայրդ մեռնելէ առաջ օրկնեց իր աղջիկը և վերջին մտածումներէ մին անոր ուղղեց։ և ես, շարունակեց, ձեռքը տանելով հեծեծանքներով ուռած կուրծքին, ես, անկից ի վեր, կուլամ կողքամ զաւակիս վիճակին վրայ։

—Հայր իմ, հայր իմ, բայց ըսէ ինձ ինչ որ պատահած է։

Ծերամ Անկլատ գաղանի մը շարժումն ունեցաւ որ ինքզինքը կամփոփէ ցատքելէ առաջ։

Եւ կատաղութեան ազազակով մը։

—Բիէռ, անամօթ մը անպատուեց քոյրդ։

Սպային դէմքն ահռելի կերպով կծկուեցաւ և կրկին փայլակ մը ակօսեց իր ակնարկը։

Հօրը մօտեցաւ, գոչելով։

—Եւ դուն անոր վրէժը լուծեցի՞ր։

Ըստ որում Ծերունին չէր պատասխաներ, վստահութեան անբացատրելի արտայայտութեամբ մը գոչեց։

—Կը ճանչնամ հայրս, լուծած է իր աղջկան վրէժը։

Ծերամ, դնդիրային դողդողումէ մը բռնուած, գլուխը ծռեց։

Ֆանչէթի տեսաւ որ սպային դէմքը կը ծիրանեգունի և գուշակեց ինչ որ կանցնէր ինա, հօրը լռութեան հանդէպ։

Երկու մարդոց միջեւ գնաց կայնեցաւ և սպային ձեռները բռնելով։

—Պարոն Բիէռ, բաւ, կերկերուն ձայնով մը, ճշմարտութեան մէկ մասը միայն ծանօթ է ձեզ։ Այն անամօթը, Պ. տը Մելվիլն է։

Երիտասարդը վայրագ ճիչ մը արձակեց և ձեռքերը սասկութեամբ քաշեց Ֆանչէթի ձեռներէն։

Կատաղութեան ծայրագոյն աստիճանին հասած խենդի մը կը նմանէր։ Բոլոր մարմինը կը դողդողար և խուլ ձայնով մը կը կրկնէր։

—Տը Մելվի՛լ, տը Մելվի՛լ։

Ցանկարծ խօսքը հօրն ուղղելով։

—Եւ դուն չսպանեցի՞ր այդ մարդը, բացագանչեց։

—Զսպանեցի, պատասխանեց հայրը։

—Ի՞նչ, այդ թշուառականը տակաւին կապրի՞ • • • կը հանկամ, մերժեց մեռնամարտել, վա՞տը։ Բայց, հրապարակաւ թքի՛ը անոր երեսը, ապտակեցիր զայն • • • Ա՛հ, ոտքերուդ տակ չնչխնելու, խորտակելու էիր զարշելին։

—Ատոնց և ոչ մէկն ըրի, բաւ Ծերամ խուլ ձայնով։

—Ուրեմն, գոչեց սպան ինքնիրմէ ելած և ձեռքը սուրին երախակալին տանելով, Ես պիտի լուծեմ քրոջս վրէժը։

Հայրը բռնեց որդւոյն բազուկէն և գրպուած վշտի և կատաղութեան շիչտով մը։

—Սորդ պատեանին մէջ թող, ըսաւ, վանդի գուն ալ ինձ պէս չպիտի կրնաս զոհին վրէժն առնուլ։

Երիտասարդին նայեցաւ յանդիմանելու դիտմամբ որ չոգացուց իր աչուրները։

—Դուն որ գիս կը ճանչնաս, յարեց, ի՞նչպէս չի հասկցար արդէն որ եթէ Տիկ. Մելվիլ տակաւին կապրի, եթէ գայլի մը կամ կատղած շունի մը պէս չսպանեցի զայն, պատճառն այն է որ խոյս տուաւ իմ վրէժխնդրութենէս։ Բայց եթէ մերժէր հետս մենամարտելու, Բիէռ, պիտի սպանեի զայն, կը լսե՞ս, պիտի սպանէի։

«Թշուառականը խոյս տուաւ, երբ տակաւին չէի խմացած ոճիրը, երեսի վրայ թողուց կիներն ու զաւակը։ Ո՞ւր գնաց։ Ոչ ոք գիտէ։

Բիէռ Անկլատ գլուխը խոնարհեց այն նայուածքին տակ որ, այս պահուս, վսեմ արտայայտութեամբ մը կը փայլեցուներ իր հօր դէմքը։

Առաջին հարուածին դէմ դրուած էր։ Աւելի սոսկալի հարուած մը պիտի իջնէր երիտասարդին եղբայրական սիրոյն վրայ։

Ֆանչէթ յանձն առաւ հաղորդել այդ ցաւագին յայտնութիւնը։

Իմացուց Բիէռին թէ Կապրիէլ խելքը կորսնցուցած էր՝ գաւակը ծները ետք, որ պզտիկ աղջիկ մըն էր, յետոյ թէ տարաբախտ աղջիկը, վերջիրս փախած էր այն յիսմարանոցէն ուր փակուած կը գտնուէր։

—Ա՜ա՛ղ, յարեց Ֆանչէթ լալով, յոյսդի չէ թէ ինչ եղած է։ Հէք աղջիկն անշուշտ մեռած է։ Կը կարծուի թէ ինքզինքը խեղդած կամ գիպուածաւ տրմուա փոսի մը մէջ ինկած է։

Երիտասարդը, որ նստած էր հօրը քովը, գլուխը ծերունիին ուսին կրթնցուց և սկսաւ հեծկլտալ։

Երբ վշտի այս պոռթկումը հանդարտեցաւ, Ծերամ իր կարդին պատմեց ինչ որ Տիկ. Մելվիլ ըրած էր նախ Կապրիէլի համար, և ապա պզտիկ Մառի-Մատըլէնին համար, զոր ինք ուզած էր մեծցուցել իբրեւ որդեգիր։

—Եւ ո՞ւր է պզտիկը, հարցուց Բիէռ։

—Երկու ամիս է ի վեր Փարիզ Տիկ. Մելվիլի տուներ։

—Լաւ, բաւ երիտասարդը։

Եւ ցած ձայնով, մրմռաց։

—Սրտի աւեր կի՞ն մը։

Դ

ՏԱՐԵԼԻՑԸ

Քանի մը օրեր անցան։

Առաւ մը, Բիէռ Անկլատ ծանոյց իր հօր թէ պզտիկ ճամբորդութիւն մը պիտի ընէ, բայց երկու օր միայն բացակայ պիտի ըլլայ։ Մեկնեցաւ առանց ուր երթալն ըսելու։

Յաջորդ օրը դարձաւ, ինչպէս խոստացած էր, բայց գլխերն ուշ առեն։

Ֆանչէթ հայր Անկլատի քով կեցած էր՝ ընկեր ըլլալու և անոր հետ սպասելու համար։

Դրան չշուռին որ կը բացուէր, դրացուհին ոտք ելաւ անապարանօք, մինչ Ծերամ, որուն գառնալով, կըսէր։

—Բիէռ, կը յուսայինք որ աւելի կանուխ կուգայիր։

—Հաւատա, հայր, որ ճամբան չի զուարճացայ։

—Ուսկից գալդ պիտի ըսե՞ս։

—Փարիզէն, հայր իմ։

—Ա՛հ, ի՞նչ գործ ունէիր Փարիզի մէջ։

—Ա.յցելութիւն մը։

—Բիէռ, դուն Տիկ. Մելվիլը տեսար։

—Տիկ. Մելվիլը տեսայ, հայր, և ծունկերուս վրայ առի • • • պզտիկը • • • Շատ սիրուն է, հայր։

—Դիտեմ։

—Հայր, համբուրեցի զայն, չա՞տ համբուրեցի։

(Շարունակելի)

կան չհամարելով ներողութիւն խնդրելու այդ ձեւն, զմարքի որ Պրզդէոյ և զմարքի որ Լօ կարդեց իւր վկայներ, ի մեծամարտ հրաւիրելու համար անխոհեմ երիտասարդը։ Սարսափահար երիտասարդն ասոր վրայ այնքան ցաւ յայտնեց իւր ըրածին համար որ Սերպոյ նախկին թագաւորը զինքն, և խաղը վերսկսաւ։

—Այնչափ Անգլուհիք Ֆրանսա կուգան գեղարուեստ սորվելու (նկարչութիւն, քանդակագործութիւն) որ Լորտ Տըֆրէնի նախագահութեան ներքեւ կարգադրութիւնք կը լինին այս Անգլուհեաց համար մասնաւոր Ակումբ մը կազմելու Քարտէ Լագէն ուսանողական թաղին մէջ։ Ամերիկուհիք արդէն ունին Քարտի մէջ այնպիսի դումարման վայր մը, ուր կրնան ապրիլ իրենց ծախիւք, և զերծ մնալ անյարմար բնակութեանց և դրացնութեանց վտանգներէն։

—Տիկին Սառա Պէրնառտ Աւստրալիա և Ամերիկա թատերական պտոյտ մ'ընելէն ետեւ, Քարիզ դարձաւ, ուր իւր համակրողք եռանդագին ընդունելութիւն ըրին, բայց չկրցաւ նորէն մտնել Քոմէտի Ֆրանսէզ ազգային առաջնակարգ թատրոնն, որ ի բացայայտութեան մեծամտութեանց դերասանուհւոյն նոր խաղերով ազէկ գործ ըրած լինելով, այլ եւս պէտք չի դգար կրել անոր պայմանները, նկատելով թէ Սառա Պէրնառտ նոր խաղու մը մէջ յաջողութիւն գտնելուն պէս, կ'երթայ ուխարհի չորս կողմը պտտցնել զայն, լքանելով այն թատրոն որուն կը պարտի իւր փառք և համբաւ։ Պ· Ֆրանսիսք Սարսէյ իրաւունք կուտայ Քոմէտի Ֆրանսէզի Տնօրէնութեան (Պ. Քարթի)։

Պ· ՎԻՇՆԷՎՍԿԱՅԻ

Ֆրանսական վերջին լրագիրք կը ծանուցանեն թէ Ռուսիոյ ելմնական նախարարին գլխու հիւանդութիւնը նորոգեր և սաստկացեր է, և կը վախցուի թէ այս անգամուան չղջային տագնապն անբուժելի պիտի ըլլայ։ Արդէն քանի ամիսք ի վեր ամեն մնային աշխատութիւնն անկարելի վճռած էին բժիշկները։

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԼՈՒՐԵՐ

Էջմիածնայ Սինոդի Ատենապետի տեղակալ Դեր· Երեմիա Սրբազան հետեւեալ հեռագրաւ Սմեն· Ս· Պատրիարք Հօր ծանուցած է կաթողիկոսական ընտրութեան արդիւնքը։

ԷՋՄԻԱԾԻՆ, 6 մայիս

Համազգային ժողովս կատարեալ համաձայնութեամբ և միաձայնութեամբ ընտրեց Խրիմեանն միաձայն 72 քուէով և Իզմիրլեանը՝ 50։ ՏԵՂԱՊԱՀ

ԵՐԵՄԻԱ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

Դեր· Երեմիա Սրբազան սոյնիմաստ հեռագիր մ'ևս ուղղած է Երուսաղէմի վանքին։

* * *

Կ· Պոլսոյ եկեղեցական պատգամաւոր Դեր· Մաղաքիա եպիսկոպոս Օրմանեան հետեւեալ հեռագիրն ուղղած է առ Սմեն· Ս· Պատրիարք Հայրն։

ԷՋՄԻԱԾԻՆ, 6 մայիս

Երէկ, հարիւր քսան հոգւոյ հանդիսաւոր սեղան արուեցաւ։ Տեղապահը բաժակ առաջարկեց վասն կենաց Վեհ· Զարին եւ եւ՝ վասն կենաց մեր Վեհ· Սուլթանին, յիշելով այն կրօնական աղատութեանց շնորհներն զորս Վեհ· Սուլթանք պարգեւած են և որոց փայլուն ապացոյցն է արդի ընտրական դումարումն։ Ցանուն Թուրքիոյ պատգամաւորաց, խորին շնորհակալութիւն յայտնեցի, հրաւիրելով նաեւ Ռուսիոյ պատգամաւորները մասնակցիլ մեր բարեմաղթութեանց և յայտարարելով որ մեր Եկեղեցւոյ սկզբունքն է հաւատարմութիւն և անձնուիրութիւն առ կառավարութիւն։ Նոյն զգացումներն արտայայտեցին նաեւ համայն եկեղեցականք և պատգամաւորք։ Բոլոր ներկայք ինչպէս նաեւ դուրսը գտնուող ժողովուրդը ջերմագին ծափահարելով երկրցս «կեցցէ՝» գոչեցին։

ՄԱՂԱԲԻԱ ԵՊԻՍԿ. ՕՐՄԱՆԵԱՆ

Թիֆլիսի Թղթերէն՝

Ցաճկաստանէ եկած աշխարհական պատգամաւորները հասակ առած կամ միջակ տարիքով մարդիկ են. թէպէտ եւրոպական տարազով հագնուած՝ բայց դլխներին դրած են երկար կարմիր ֆէս՝ սեւ փունջով։ Նրանք՝ երեւումի են Թիֆլիսի փողոցներում, գիտում են քաղաքը։ Նրանք շատ լաւ տպաւորութիւն են արել այստեղ, վասն զի ամենայն մտադրութեամբ աւելի լսում են ամեն կողմի ասածները և ուսումնասիրում են խնդիրը առանց կանխակալ կարծիքի։

—Մոսկուայի համալսարանի հայագիտ պրոֆեսոր շուշէյի Պ· Ներսէս Ներսիսեանն օրէնաբ պրոֆէսորի կոչում է բաստացել։

—Այսուհետեւ ռուսերէն լեզուով հրատարակուող Կոստանդնուպոլսոյ մայիսի մէկից սկսած ամեն օր կը ապագրուին մանրաման թղթակցութիւնն՝ հեռագրով Ս· Էջմիածնից։

—Հրատարակչական Ընկերութիւնը շուտով երեք հարիւր ռուբլիանոց մի մրցանակ պիտի հատատէ մեր գրագէտներին քննելելու ու գործի կոչելու համար։

—Ստացանք արեւելեան լեզուների մագիստրոս Պ· Կարապետ Եղեանից Ֆրանսերէն գրուած մի հետազօտութիւն որ կրում է «Apercu de l'étude de la langue arménienne en Europe», որի բովանդակութիւնը յայտնի է մեր ընթերցողներին։ Այս աշխատութիւնն արատապուած է արեւելագէտների Ստոքգոլմում և Քրիստիանիայում տեղի ունեցած ութերորդ միջազգային ժողովի արձանագիրներից։

—Ապրիլի 16ին, կէս-օրին Մեղրեցոյց եկեղեցում կատարուեց տիկին Ա. Թիւնիբէկեանի հոգեհանդիսաը, որի ժամանակ խորէն քահանան յիշեցրեց, որ հանգուցեալի որդիք, իրանց մեր յիշատակը յաւերժացնելու համար՝ Նուիրել են Շուշու հոգեւոր դպրանոցին 200 ր., օրիորդաց ուսումնարանին՝ 200 ր., Բարեգործական ընկերութեան տեղական ճիւղին՝ 100 ր., քաղաք Ջուր բերելու համար՝ 100 ր., Էջմիածնին՝ 100., Շուշու Մեղրեցոյց եկեղեցուն՝ 100 ր., և քաղաքիս աղքատներին բաժանելու համար՝ 100 ռուբլի»։

—Մայիսին հայ գերասանական խումբը խաղալու է առաջին անգամ Պարտ- վերնագրով պիէսը, թարգմանութիւն Ե· Դարագիոզեանի։ Այդ գրուածքի նիւթը գերմանական կեանքից է վեր առել Պ· Զուդերմանը։ Թարգմանուած է բոլոր եւրոպական լեզուներով մի տարուայ ընթացքում։

Այս առաւօտ մայրաքաղաքս հասաւ Վսեմ· Ասպետն Զուտնդ, որ երկու տարուայ չափ Աւստրիա, Ֆրանսա և վերջին անգամ Նիս մնալէ յետոյ կուգայ իւր բնակութիւնն հաստատել ի Ն· Պոլիս։

Քաղաքական ժողովոյ որոշմամբ՝ Պարիզբարանի մարդահամարի գործողութեանց տեսուչ կարգուած է Ղազար էֆէնտի Հոլուեան։

Այրի տիկին Ս· Վասիլեան, Վասիլեան եղբայք և տիկին Լ· Շիշմանեան՝ զգածեալ սրտիւ՝ խորին շնորհակալութիւն կը մատուցանեն ամեն անոնց որք հաճեցան պատուել իրենց հանգուցեալ ամուսնոյն եւ հօր՝ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՂԱ ՎԱՍԻԼԵԱՆԻ յիշատակն, ներկայ գտնուելով յուղարկաւորութեան ու ցաւակցութիւն յայտնելով այս տխուր առթիւ։

Օրթագիւղ

Վասիլեան, Թօմասլէյլեան և Պարտիզպանեան ընտանիքներն իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը մատուցանեն այն ամեն ազգականաց և բարեկամաց որք մասնակցելով իրենց սգոյն՝ հաճեցան ներկայ գտնուիլ հանգուցեալ

ՏԻՐԻՆ ՎԱՐԴՈՒՀԻ Վ. ՎԱՍԻԼԵԱՆԻ

յուղարկաւորութեան տխուր հանդիսին։

Կէտիկ-Փաշա

Հեռագիր

ՊԱՇՏՕՆԱՐԱՇԽՈՒԹԻՒՆԵՐ

Սպարապետի Դրան արձանագրութեանց երկրորդ ճիւղին տնօրէն անուանեցաւ Աղմի էֆէնտի, օգնականներէն նոյն ճիւղին։

Նոյն ճիւղին օգնական-տնօրէն անուանեցաւ նոյն ճիւղի քարտուղարներէն Սամի էֆէնտի։

Ի ԿԱՅՍ· ՊԱԼԱՏ

Ներքին գործոց նախարար Վսեմ· Խալիլ Բիֆաթ փաշա եւ Ոստիկանութեան նախարար Վսեմ· Նազըմ պէյ երէկ կայս· պալատ երթալով ստացան Վեհ· Սուլթանի հրամանները։

Ի Բ· ԴՈՒՌՆ

Ելմնական ծրագրի քննութեան համար կազմեալ յանձնաժողովն երէկ եւս ի նիստ դումարեցաւ ընդ Նախագահութեամբ Բարձր· Մեծ-Եպարքոսին և մինչեւ ուշ ժամանակ խորհրդակցութիւններ կատարեց։

—Բարձր· Մեծ-Եպարքոսն և արտաքին գործոց Վսեմ· նախարարն երէկ պահ մը խորհրդակցեցան կարեւոր խնդրոց վրայ։

—Գերմանական, ամերիկեան եւ պարսկական դեսպանք երէկ Բ. Դուռն երթալով յաջորդաբար տեսակցեցան Բարձր· Մեծ-Եպարքոսին և Արտաքին գործոց Վսեմ· նախարարին հետ։

ԲԱՐՁՐ· ՄԵԾ-ԵՊԱՐՔՈՍԸ

Նախընթաց օր, ուշ ատեն, Բարձր· Մեծ-Եպարքոսը Բերա երթալով այցելութիւն տուաւ աւստրիական դեսպան Պարոն Բալիչէի։

ՕՐԻՆԱՅ ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ

Նախընթաց օր, Ցունաց Ամեն· Պատրիարքը՝ ընկերակցութեամբ Քաղկեդոնի մետրոպոլիտ Տ· Եռաքիմի, Պ· Սիմէոն Բարատաքիի, Պ· Լաֆօնդի և Պ· Թոսքոլոյի, շրջեմեկոյկով Գընալը կղզի գնաց, ուր ընդունուեցաւ յոյն և հայ վարժարանաց աշակերտներուն կողմէ, որք երգ մը երգեցին ի պատիւ Ն· Սրբազնութեան։

Ամեն· Պատրիարքն այցելեց ծեր կրօնաւորաց վանքը, որուն հոգաբարձութիւնը շնորհաւորեց։ Կղզւոյն բարձունքը շրջագայելէ ետք, Ն· Սրբազնութիւն հրաւիրուեցաւ նախաճաշի մը, որուն մասնակցեցան վանքին հոգաբարձութեան անդամները եւ եկեղեցւոյն ու վարժարանաց հոգաբարձուք։

Մինչդէռ էն եաք, Ամեն· Պատրիարքը մեկնեցաւ վանքէն և նոյն անձանց հետ Պուրկազ կղզին գնաց, ուր դիշերն անցուց Այի-Եորկի վանքին մէջ։ Երէկ առաւօտ դարձաւ։

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԸ

Ռուսական դեսպան Պ· Նէլիտոֆ ու Տիկին Նէլիտոֆ երէկ իրենց ուրեւորդեան ճեպընթաց կառախումբով մայրաքաղաքէն մեկնեցան գերմանական ներմուծիչներ երթալու համար։

Բ· Դրան կողմէ զրկուած յատուկ պաշտօնեայք՝ դեսպանատան դիւաւոր պաշտօնեայք և այլք Սիրբէֆելի կայարանն երթալով ողջերթ մաղթեցին դեսպանին։

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱՐԳԵՒ

Վեհ· Սուլթանը՝ վախճանեալ Ամեմ Վէֆիք փաշայի աշխատասիրած Լեհերէն Օսմանի անուն թուրքերէն բառարանէն 480 օրինակ պարգեւած է վարժարանաց բաշխուելու համար։ Կայսերական սոյն շնորհին համար բարեմաղթութիւնք եղած են վասն կենաց Վեհ· Սուլթանին։

ՀԱՄԱԺՈՂՈՎՔ Ի ՊՐԻՍԷԼ

Օառաջիկայ օգոստոս 7ին (Ն. Տ·) համաժողով մը պիտի դումարի ի Պրիւսէլ, եղեռնական գործերու նկատմամբ ինչ ինչ որոշումներ տալու համար։ Պետական կառավարութեան կողմէ՝ ինչպէս միւս կառավարութեանց, օսմ· կառավարութեան եւս հրաւէր ուղղուած է։ Հրաւիրագիրը՝ պետական դեսպանին կողմէ յանձնուած է Արտաքին գործոց Նախարարութեան։

—Ի մեծոյ Պրիւսէլի մէջ ուրիշ համաժողով մը եւս պիտի դումարի զոր պիտի կազմեն մանկաբարձութեան մասնագէտք։ Կայս· կառավարութիւնն այս համաժողովին եւս հրաւիրուած ըլլալով, պատուիրակ կարգուած են բժշկական վարժարանի մանկաբարձութեան օգնական-ուսուցիչ դեր-հազարապետ Պէսիմ Էօմէր պէյ և հանրային առողջապահութեան ժողովոյ անդամներէն Ֆէնէրլի Բալաբի էֆէնտի։

ԱՄՐՈՒՄՆՈՒԹԵՒՆՑ ՎԿԱՅԱԳԻՐԸ

Ներքին գործոց Նախարարութիւնն հրահանգ ուղղած է ամեն կողմ, որ ամուսնութիւնք կատարուելուն՝ թաղերու Մուխթարք անմիջապէս ծանուցագրով մը հաղորդեն մարդահամարի վարչութեան։ Այս որոշում որուած է Ելմնական Նախարարութեան այն տեղեկագրոյն վրայ թէ այդ ծանուցագիրք ժամանակին չտրուելով, դժուար կ'ըլլայ ճշդել թէ այդ ծանուցագիրներու վրայ, ըստ որոշման Պետական խորհրդոյ, տասը ղրուշնոց դրոշմթուղթով կը փակցուին թէ ոչ։

ԲԻՒՐՏԻԹԱՆԻ ԲԱՐԵՆՈՐՈԳՄՈՒՆՔ ԵՒ «Թ. ՀԱԳԻԳԱԹ» ՆՈՐ ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆԸ

Այս աւուր «Թէրճէմանը Հագիգաթ» իւր խմբագրականին մէջ հետեւեալը կը գրէ։

Մեր երէկուան խմբագրականաւ բացատրած էինք օսմ· կայս· կառավարութեան բարենորոգիչ ջանքերն ու ձեռնարկները Բիւրտիսիթանի բարեկարգութեան նկատմամբ։ Այսօր եւս կ'ուզենք աւարտել մեր խմբագրականն հետեւեալ տողերով։

Եթէ հարկ ըլլայ հաստատուն սկզբունք մը փնտռել այն բազմատեսակ յառաջդիմութեանց համար զորս վերջին տարիներու մէջ տեսնելու փառքն ունեցանք շնորհիւ Վեհ· Սուլթանին, այդ սկզբունքը կը գտնուի Ն· Կ· Վեհափառութեան բարձր ոգւոյն և հրամաններուն մէջ։

Բիւրտիսիթանի ստացած բարենորոգման եղանակն ամենէն առաջինն է՝ Վեհ· Սուլթանին՝ կառավարութեան գործոց ու գործառնութեանց կանոնաւորման մասին ունեցած յաջողութեանց, որոց ամեն անգամ երախտագիտութեամբ ակնառես կը լլլանք։

Ցայտնի է թէ Բիւրտիսիթանի մասն, ուր ժամանակ մը օրինական դատարանի անուն լսուած չէր և որ քաղաքակրթութեան անհամապատասխան վիճակի մը մէջ կը գտնուէր, այսօր հոն օրինական դատարանք կանոնաւոր կերպիւ կազմակերպուած են և ժողովրդեան գործերը կանոնաւոր կերպիւ կը կարգադրուին։

Այդ բարեկարգութիւնք՝ ոստիկանութեան կազմակերպութեամբն ասոնցմէ մը եւս զարգանալով, կարեւոր միոց մը ձեռք առնուած է, որ անհրաժեշտ է երկրին կարգապահութեանը համար։

Այդ երկրին մէջ դատական գործերու եւ բարեկարգութեանց համար ի գործ դրուած վարչական այդ կարեւոր բարենորոգմունք՝ օսմ· կայս· կառավարութեան մեծամեծ յաջողութեանց մէկ արդիւնքն են։ Նոյնպէս չենք կրնար լռել մեծ կրթական կարեւոր և բարերար ուսուցիչներու վրայ, ի մասին վարժարանաց ընդհանրացման։ Օսմ· կայս· կառավարութիւնը այդ անհրաժեշտ և կարեւոր գործը նկատողութեան առնելով՝ Բիւրտիսիթանի մէջ կրթական նախնական հաստատութիւններ հիմնելու և կրթութիւնը զարգացնելու համար հարկ եղած ամեն կարեւոր միջոցները փութով առալ կը տանի։ Պէտք կը զգանք ասա մէկ քանի բառով համառօտել այն բազմաթիւ արդիւնքները զորս կայս· կառավարութիւնը ձեռք պիտի բերէ կրթութեան գործին Բիւրտիսիթանի մէջ ընելիք օգտաշատ աղդեցութիւնէն։

Բիւրտիսիթանի մէջ կրթական գործն ընդհանրացնելու համար կայս· կառավարութեան ըրած ջանքերէն քաղաքային երկու տեսակ օգուտներ յառաջ կուգան։ Առաջինը՝ քաղաքակրթութեան բարիքներուն դնահատումն և երկրորդն՝ ուսեալ և կարող անձանց հայցուիլը գործադրելու համար օսմ· կայս· կառավարութեան կարեւոր դատած բարենորոգումներն, որուն հովանւոյն ներքեւ կ'ամփոփուի օսմանեան հասարակութեանց ամբողջութիւնը։ Մեր Օգոստափառ Սուլթանն եւս, որուն ամենամեծ բաղձանքն է տէրութեան փառաց յարատեւումն ու զօրութեան անսասան պահպանումն, վերոյիշեալ երկու կէտերն իրեն կէտ նպատակի ըրած է։

Կայս· կառավարութեան կողմէ Բիւրտիսիթանի մէջ ի գործ դրուած բարենորոգմանց համար օրինակ մը եւս տանք։ բացատրելու համար մեր խօսքերու էական մասը։ Եթէ Բիւրտիսիթանը անցեալն մէջ ունեցած վիճակովն նկատողութեան առնունք, պիտի տեսնենք թէ օսմ· կառավարութեան համար զինուորական կեդրոն մը ըլլալու վիճակի մէջ չէր գտնուեր, որովհետեւ նախապէս ի գործ դրուած բարենորոգմունք տակաւին այդ կողմերն ի գործ դրուած չէին։ Սակայն մեր Օգոստափառ Ինքնակալին իշխանութեան օրով այդ գործն եւս իրականութիւն գտնելով, այսօր նոյն երկրին մէջ պահեստի զորաց մեծերանոցներ ու հրամանատարութեանց կեդրոններ կը գտնուին և այսպէս կարգապահութիւնն աւելի կանոնաւոր վիճակի մը վերածուած է։ Ասկից եւս բացայայտ կերպիւ կերեւի թէ կայս· կառավարութիւնը ամեն պարագայի մէջ իւր հսկողութիւնէն հեռու պահած չէ այդ երկիրը։ Կը հարցնենք թէ բարենորոգմանց այս իրողութիւնն ապացուցանելու համար ուրիշ բան մը չկայ։ Մեք այս հարցման սա բացարձակ պատասխանը կուտանք թէ այսօր Բիւրտիսիթանն ու շրջակայքը ամբողջովին կարգապահութեան ու օրինաւորութեան ներքեւ առնուած են։ Մեր այս ըսածն հաստատելու միակ ապացոյցն են Համիտիյէ հեծելագունդերն, որք, շնորհիւ Վեհ· Սուլթանին, կազմուած են Բիւրտիսիթանի Աշիրէթներէն։

Համիտիյէ հեծելագունդերու կազմակերպութեանը ծառայող այս բարենորոգմունք մին են այն ապացոյցներէն որք յառաջ բերած են զինուորական այդ մեծ մասնին։ Այսօր եթէ ոեւէ օտարական ակնարկ մը նետէ այդ տեղ՝ վրայ և տեսնէ զինուորական կրթեալ դիմի մը գոյութիւնը, չպիտի վարանի ըսելու թէ Բիւրտիսիթան՝ բոլորովին արժանացած է քաղաքակրթութեան այնպիսի ձեւի մը, որ կը պարունակէ զինուորական կարգապահութեան նման ամեն տեսակ բարենորոգումներ։ Անհրաժեշտ ենք թէ մեր այս համառօտ տեսութիւնը պիտի հաստատեն նաեւ այդ տեղերը գտնուող օտար Տէրութեանց հիւպատոսք։

(Թ· Հ·)

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՔԱՐԱՔՈՒՆԸ

Կ· Պոլսոյ քարափանց ընկերութեան վարչական խորհրդոյ անդամ Պ· Կանէ, որ նախընթաց իրիկուն ատ կը սպասուէր՝ ներկայ գտնուելու համար ընկերութեան բաժնետերոց ընդհանուր ժողովոյ այսօրուան նստին, ժամանակին չէ կրցած մեկնիլ Փարիզէ, հետեւաբար ուշ պիտի գայ։

Ընկերութեան ընդհանուր քարտուղար Պ· Օպինօ նախընթաց օր մայրաքաղաքս ժամանեց արեւելեան ճեպընթաց կառախումբով։

Ընկերութեան վարչական խորհրդոյ անդամ՝ երեսփոխան Պ· Տելբէկ եւս մայրաքաղաքս ժամանեց երէկ եւրոպական կառախումբով։

ԱՆԳԼ· ԴԵՍՊԱՆԱՏՈՒՆ

Անգլիական դեսպան Սըր Քլար Ֆօրտ հրաւիրագիր ուղղած է դաշտային հանդէսի մը համար որ պիտի տրուի Բերայի դեսպանատան պարտիզին մէջ, երեքշաբթի, 24 մայիս, Անգլիոյ թագուհւոյն ծննդեան տարեդարձին առթիւ։

ՀԵԼԼԵՆԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆ

Հելլենական դեսպան Պ· Մավրոքորտաթօ և կինն իրենց ազգական հետ տասնեւհինգ օրէն Ռումանիա պիտի ուղեւորին, ուր ամրան մէկ մասը պիտի անցնեն իրենց կալուածոց մէջ։

ԶՈՂՐԱՖՈՍ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ

Նախընթաց առաւօտ տեղի ունեցաւ ի Բերա՝ Խրիսթաքի Զողրաֆոս էֆէնտիի ծախիւք կառուցանելի յունական վարժարանի շէնքին հիմնարկէքը։ Ներկայ էին՝ Բերայի յոյն եկեղեցեաց քարոզիչ Տ· Կէնէոատիոս, Խրիսթաքի Զողրաֆոս էֆէնտիի ներկայացուցիչ Բալիտատի պէյ, Բերայի Այ-Բանայիա եկեղեցւոյն հոգաբարձութեան անդամները, վարժարանին շինութեան համար նշանակուած անձերը և մարտաբարձ Պ· Բերքիէս Ֆոդիատէս, որուն յանձնուած է շինութեան գործը։ Վարժարանին տնօրէնը, ուսուցիչներն ու աշակերտները շրջապատած էին դետնի այն մասն ուր պիտի կառուցուի շէնքը։

Գեր· Կիւնատիոս, շնորհակալեաց դիր մը կարդալէ ետք, ուղղեալ առ Խրիսթաքի էֆէնտի, բարեմաղթութիւններ ըրաւ վասն կենաց և բարօրութեան Վեհ· Սուլթանին։ Ապա վասն իշխելով կնքեց հիման քարը։

«ՄԱՀՈՒԱՆ ՀԱՆԴԻՊ»

Ս.ռ Ա. Զ.

Էարէմիտ գիւղաքաղաքին մէջ Բէպէճի Քօսթանթի անուն ութսուն երկու տարեկան ծերունի մը անձնասպան եղած է ատրճանակի հարուածով մը։ Անձնասպանին բնակարանին մէջ խուզարկութիւնք կատարուելով, թուղթ մը գտնուած է, յորում յայտնատ ծերունին ըսած էր թէ՝ չկրնալով դիմանալ կաթուածի տառապանաց, որոշած էր վերջ տալ իւր կեանքին։

Ռուսիոյ Պետական Խորհրդոյ անդամներէն իշխան Ալեքսանդր Լիւսովսքի մայրաքաղաքս եկած եւ Օթէլ տը Լոնտոր իջեւանած է։

—Ֆրանսական դեսպանատան առաջին քարտուղար Պ· Պուրկարէլ արձակուրդով Վիշի ուղեւորեցաւ։

—Զօրավարական արդարակալ Ստեփան էֆէնտի անձնասպան եղած է։

—Երէկ Օտեսայէն մայրաքաղաքս եկան 23 տնուոր հրեայ գաղթականք

—Շիպլիի կողմերը բնակող յոյն աղջիկ մը, որ թոքախտ ունէր, այդ անբուժելի հիւանդութենէն յուսահատեալ, ինքզինքը տան պատուհանէն վար նետելով անձնասպան եղած է։

—Վերաքննիչ ատենի ընդհանուր դատախազ Խալիտ պէյ մէկ քանի օրէն Նիկոմիդիա պիտի երթայ՝ քննելու համար գաւառին դատական գործերը։

—Յարդ 12,673 Ճավազի, հնդիկ ու այլ տեղացի ուխտաւորք Գամարանի մէջ օրինական քարանթինան աւարտելով Ճիտտէ գնացած են։ Այժմ քարանթինա սպասող ուխտաւորաց թիւն է 1,596։

ԱՄԱՌՆԱՑԻՆ ԹԱՏՐՈՆ Ի ՆՇԱՆ-ԹԱՇ

Օառաւ պարտիզին մէջ, ի Նշան Թաշ, գտնուող ամառնային թատրոնի շէնքն այս տարի գրեթէ ի նորոյ վերաշինուած է, հանդիսականաց ամեն հանգստաւէտութիւն ընծայելու համար։ Մանաւոր խնամք տարուած է օթեակներուն։ Մնայական էֆէնտիի օսմ· թատերական խումբն ի մասոյ պիտի սկսի ներկայացումներ տալ այդ թատրոնին մէջ, շաբաթը երկու անգամ, հինգշաբթի եւ կիրակի գիշերները։ Ներկայացուելիք խաղերն են տուամներ ու զաւեշտներ՝ թուրքերէն լեզուաւ։

Ներկայացման սկզբնաւորութիւնն ու խաղը պիտի ծանուցուին յատուկ աղդարարութեամբ։

ՀԵՌԱԳԻՐ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ՇԱԲԱԹԱՅԱՆ ՀԱՆՇՈՒԵԿԵՌԻ ԱՆԳԼԻՈՅ ՊԱՆՔԱՅԻՆ

Անգլիոյ Պանքային երէկ հինգշաբթի (19 մայիս) հրատարակեալ շաբաթական հաշուեկշիռն հետեւեալ տարբերութիւնները կը ցուցնէ, բաղդատմամբ անցեալ շաբթուան։

Պարտաստ մետաղադրամին վրայ աւելցած է 532 հազար անգլ· ոսկի։

Պանքոտներու պահեստին վրայ աւելցած է 332 հազար ոսկի։

Գանձելի փոխանակագրաց և այլ առեւտրական թղթոց մեթերին վրայ աւելցած է 632 հազար անգլ· ոսկի։

Հետեւապէս, Անգլիոյ Պանքային դիրքը վերջին եօթնեկին մէջ նպաստաւոր եղած է քանի որ իւր պահեստը այժմ այնպէս կը համեմատի իւր յանձնառութեանց ինչպէս 43 17/32 կը համեմատի առ հարիւր։ Նախորդ շաբթուան համեմատութիւնն էր 42 13/16 առ հարիւր։

Այս պայմանաց մէջ, Անգլիոյ Պանքային Տնօրէն Խորհուրդն իւր, երէկ, հինգշաբթի առաւ նստին մէջ որոշեց զեղչի սակը 100 ին 2 պահել։

ՎԻԵՆՆԱ, 19 մայիս — Երեսփ· Ժողովը ընդունեց Վիեննայի համար հանրօգուտ մեծ չինութեանց օրինագիծը։

ՓԵԹԵՐՍԲՈՒՐԳ, 19· — Քաղաքաց նոր կանոնագրին գործադրութիւնը տեղի պիտի ունենայ յաջորդաբար կայսրութեան ամեն քաղաքաց մէջ, բացի Լեհաստանի քաղաքներէն։ Ներքին գործոց նախարարը թուական մը պիտի որոշէ իւրաքանչիւր քաղաքի համար և պատերազմական նախարարն իր վարչութեան ներքեւ գտնուող գաղթականութեան քաղաքներուն համար։

—Բուսեւսերպ առեւտրական դաշնագրի մը և հիւպատոսական պայմանագրոյ մը օրինագծին խմբագրութիւնը վերջացաւ։

ԱԹԻՆԵՔ, 19·—Զինուորականաց յառաջացման օրինագիծն, որոյ վրայ տարակարծիք էին թագաւորն և Պ· Տելեանի, հրատարակեցաւ։—Դահաժառանգ իշխանը կիսաբաժնի զօրավարի աստիճանին բարձրացաւ։

ՀՌՈՄ, 19· — Խորհրդարանն ի նիստ հրաւիրուեցաւ մայիս 25ին։

ՇԼՕՊԻԹԷՆ (Արեւելեան Բրուսիա), 19.— Կայսրն ատ հասաւ եւ Տոնա կոմսին բնակարանն իջաւ։

ԼՈՆՏՈՆ, 19·— Երեսփ· Ժողովը 196ի դէմ 243 ձայնիւ մերժեց Պ· Շաու-Լէֆէվրի ներկայացուցած օրինագիծը, որուն համեմատ խորհրդարանի ընտրութեանց մէջ՝ ամեն մարդ մէկ ընտրական շրջանակի մէջ կարենայ քուէարկել։ Պ· Պալֆուր քննադատեց օրինագիծն, ըսելով թէ այդ բարեւոքում այն ատեն ընդունելի է երբ մեւնոյն ժամանակ ընտրական շրջանակներու նոր բաժանում մը կատարուի։

ՓԱՐԻԶ, 19.— Ֆրանսայի պանքան իր զեղչի սակը 100ին 3էն 2½ի իջեցուց։ (Շատ տարիներէ հետէ Ֆրանսայի զեղչի սակը 100ին 3 կը մնար, և այժմ 2 ու կէսի իջնելն ապացոյց է ոսկւոյ արտասովոր առատութեան այդ պանքային մէջ, ինչպէս բացատրուած է մեր այս աւուր խմբագրականով։)

ՅՈՒՌՆԻԷԻ ԳՈՐԾԱԿԱՑՈՒԹԵՆԷՆ

ՓԱՐԻԶ, 19.—Սակարանին մէջ տարուրութիւն կը տիրէ այն զրոյցին պատճառաւ թէ Ալլաս-Լոռէնի մէջ անձագրերու տեղիք կանոնագրի դրութիւնը պիտի վերահաստատի։

Ասկիպան

ԳԱԼԱԹԻԱ, 8 Մայիս

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՅ

3 տարի Լոնտոնի վրայ	109 1/8
3 » Բարիզի »	22 92 1/2

Օսմանեան Բոնսօլիտէ

Բրէկ երկոյթ գ.	[Մէջտ· Դ· Սէրի]	19
Բեռոյի մէջ	»	— —
Առաւօտուն բացուելու	»	14
Կէս օրին	»	16
Թահվիլ-թէ Օսմանիէ երկ երեսոյ		82 37
» » ժամ 3ին		82 30

ՆՈՒԱՅՑ ԱՐԺԵՔ ԹՈՒՂԹ

Սերի		50 20
»	Յ. »	28 20
»	C· »	22 18

ՊԱՆՔԱՆՏՈՒՐՔ

Ամստերդամ ժամանակ	Մէջտ· Լ·	4 20
Բրէսլաւի ժամանակ	» »	7 36
Պարիզ տը Գէնու	» »	8
Սան· Շանժ· է վայելօր	» »	4 25
Լիէժի	» »	16 14
Թրամուէյ	» »	5 75
Բուքուրէշի նրկաթուղի	Ֆր·	81 75
Հանձնէթուղի Լավրիսսի	Գ· Կ·	104

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

Օսմանեան ոսկի	ՊՂ·	100
20 ֆրանքանոց	»	87 22
Անգլիական ոսկի	»	110 02
Մարք [Գերմանական ոսկի]	»	107
Մէճէրիալ	»	89 30
Քրիժեց	»	31 13
Բուպլի Թղթադրամ	»	8 67
Եգ· արծաթ [տարբ.]	»	108 2
Սեր արծաթ	»	101 20
Պէսէթիլ	»	98
Թասիֆիլ	»	18
Տոկտ Ղալաթիոյ Սակարանի	»	6

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

ԲԱՐԻԶ, 19 Մայիս

Գրանատական Ռանտէ 3 %	97 82
» » 4 1/2 %	105 17
Օսմանեան բոնսոլիտ Սէրի Դ·	20 50
» Երկաթուղի	84 87
» Լեմիի բաժնեթղթեր	372 50
տեր Օսմանեան	582 50
Յասիեթէ ժէնէրալ	— —
Երէսի Լիոնէ	792 50
Խալալեան Ռանտէ 5 %	91 22
Բրէսիլիէ Թիւրք (1890)	425
Եգիպտական միացեալ	487 50
Օսմ· մաքս· ալիքթաղթ	466 25
Օսմանիէ (Օսմանեան բոնսոլիտ)	381 25
Զէր Լոնտրայի վրայ	25 17 1/2

ԼՈՆՏՈՆ, 19

Ռէնտ բոնսոլիտ	97 53
Ոսմ· » Սէրի Դ·	20 25
» » Ա·	30 30
» » Բ·	28 50
» » Գ·	20 25
Փոխառութիւն 1877	— —
Պանք Օթոման	13 20
Գիպտական միացեալ (Ռիմիֆիկէ)	96 75
» առանձ· (Բրիմիրէ 1890...	91 85
Տօմանիալ փոխառ· Ռուսիտ	104 95
Իսպանական 1890	96 25
Ալաստի երկաթուղի	20 1/4
Լոռատայի երկաթուղի	13
Փոխառութիւն Փարիզի վրայ	25 300

ՎԻԵՆՆԱ, 19

Օսմանեան երկաթուղի	42
» Լեմիի բաժնեթղթեր	176 75
Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	119 30
» Փարիզի »	47 60

ՊԵՐԼԻՆ, 19

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ

օրինակ կարօտեալ երթեւեկ ազգայնոց եւ ոչ մին աշակցութենէ չի զրկուելով, որ դժբաղդաբար տեղս յաճախ կը պատահի, բանկալի և իւղագնի տրոց վրայ իսկ յաւելումներն։ Մանաւանդ սոյն վերջին երկու տարուց զատկական տօնից առուրց հասոյթն 35ական ոսկի արտադրեցին, զորս եթէ բաղդատեմք այլուր մեծ և ստուարաթիւ ժողովուրդ պարունակող եկեղեցեաց հասութից հետ, գովելի նախանձագրգռութեան արժանի են։ Աւելորդ չեմք համարիր յիշել նաեւ գնահատութեան արժանի հետեւեալ միջոցներն։

1890 տարւոյ մայիսի սկզբանէ մինչ թուականս վերոգրեալ ծախուց կանոնաւորապէս հայթայթմանէ ի զատ, նուիրատուութեան գովելի հանգամանօք, 270 ոսկի իսկ հաւաքելով, մեր Օգոստափառ բարեխնամ Կայսրէն շնորհեալ գերեզմանատեղւոյ շուրջն որմապատած, և զայն ծառերով պարտիզի ձեւի մը վերածելէ զկնի կառուցանելի մատրան և նախակրթարանի յատկացեալ հողն իսկ գնած եմք, և մինչ ու անհամբեր կ'ըսպասեմք Ազգ. Պատրիարքարանի տնօրինութեան, խնդրելով զիւր բարձր աշակցութիւն, որպէս խոստացած է օգնել, և մինչեւ իսկ ժապաւինեալ տումարի յանձնումն իսկ որոշած, վասն զի դոյն հաստատութեանց կառուցմամբ միայն պիտի կարեմք զերծ կացուցանել մեր մանկական սերունդն այլ և այլ օտար վարժարաններ յաճախելէ։

Անշուշտ պիտի մակաբերեն ընթերցողք թէ, այնպիսի պարագայից բերմամբ, ա՞ի չգոյէ հայ նախակրթարանի մը, Սեւանիկի Հայ ժողովուրդն գեռ դպիր տղայի մը ճամբը յեկեղեցւոյ լսելու բարեբաղդութիւն չէ վայելած, և չը պիտի վայելէ իսկ, եթէ գործերն իրաց սոյն վիճակաւ շարունակին։

Արդ, այն պարագայք զորս լուսեղէն կ'անցնիմք, Ազգ. Պատ. Վարչութեան եւ Ամեն. Սրբազան Պարիրաք Հօր բարձր ուշադրութեան մատուցած լինելով, թէեւ կարգ մը զեղծմանց անսիջական ճարն հոգացուելը խնդրուած խրատական մի կոնդակն հարկն զգացուած էր, բայց ի կրօնասիրութիւն և յեկեղեցասիրութիւն հրաւիրող որոշում եթէ կայ, իւրաքանչիւրի արժանապատուութիւնը կը վերաւորէ։

Ստորագրեալս իսկ, մատրան հոգեւոր պաշտօնեայս, որ անխիր ամէն պարտականութեանցս մէջ ըստ կարելւոյն աշխատած եմ, լրագրական այդպիսի հրատարակութիւն մը դիս ևս անկարողութեան սահմանի մէջ փակելու սահմանեալ տեսնելով, սխալ հասկացողութեան արդիւնք միայն կը նկատեմ։

Իցէ՞ թէ, իրականն մեր իմացածին ներհակն լինիր, յանդգնութիւն սրտից եկեղեցասէր և կրօնասէր հանդիսացած ժողովրդան Սեւանիկի։

Աղօթարար

ԱՐՍԷՆ Ա. ՔՀՅ. ԽԱՉՈՅԵԱՆՑ

ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ

Մոսկուայում, մարտի 30ին, կարճատև հիւանդութիւնից յետոյ վախճանվեց յայտնի լեզուագէտ Սարգիս Սարգսեան՝ 38 տարեկան հասակում։ Թաղման հանդէսը կատարվեց ապրիլի 1ին։ Հանգուցեալին վերջին յարգանքը տալու համար եկեղեցում հաւաքվել էր մեծ բազմութիւն։ Բոլորի դէմքերը արտայայտում էին ցաւակցութիւն վաղահաս մահուան զոհին։ Դագաղը զարդարուած էր 7 պսակներով։ Եկեղեցում Պ. Գ. Խալաթեան և մի ուսանող դամբանական կարդացին։ Պ. Խալաթեան աշխատեց կարճառօտ կերպով որոշել հանգուցեալի մատուցած ծառայութիւնը աշխարհիկ հայերէնի ուսումնասիրութեան գործին։ Լուրջ եւ զգացված դամբանականը տպաւորութիւն գործեց ունկնդիրների վրա։ Դամբանականներից յետոյ դագաղը դուրս բերեցին եկեղեցուց։ Հանգուցեալի բարեկամներն ու ծանօթները բաւական մեծ թիւով յուղարկաւորեցին դիակառքը մինչեւ հայոց գերեզմանատունը։ Դիակը հողին յանձնելիս՝ ցուրտ քամին իր ողբաձայն սուլոցով ձայնակցում էր եկեղեցական տխուր երգեցողութեանը, —կարծէք բնութիւնն էլ կարեկցում էր ծաղիկ հասակում վախճանված հանճարեղի մարդուն։

Հանգուցեալ Ս. Սարգսեան ծնվել էր Ագուլիսի մերձակայ Ցղնա գիւղում։ Ուսումը աւարտել էր Մոսկվայի համալսարանի պատմական-լեզուագիտական բաժնում կանդիդատի աստիճանով։ Դասընկերների ասելով, Սարգսեան համալսարանում աշխատելիս է եղել հաղուագիւտ բարեխղճութեամբ ու սիրով, որին մասամբ ապացոյց կարող է լինել նրա այդ ժամանակ ստացած արծաթի մեդալը մի լեզուագիտական շարադրութեան համար։ Աւարտելով համալսարանը, Սարգսեան 1878 թուին հրաւիրվում է իրը հին լեզուների ուսուցիչ Էջմիածնի ճեմարանը, բայց այնտեղ նրան յանձնում են աշխարհագրութեան դասեր, որովհետեւ նրա տեղ համեցող յետոյ փոխում են հին լեզուների դասաւանութիւնը ճեմարանում մնոյնելու վճիռը։ Մի տարուց յետոյ Սարգսեան հեռանում է Էջմիածնից տանելով իր հետ ամենածանր տպաւորութիւն։ Դրանով պէտք է երեւի բացատրել այն, որ անցեալ աշնան ճեմարանի տեսուչ հրաւիրվելով, նա մերժեց։ Ճեմարանից հեռանալուց յետոյ, հանգուցեալը աշխատում է ուսուցչական տեղ գտնել իր կովկասեան շրջանի գիմնազիաներից մէկում, բայց այդ նրան չէ աջողվում եւ անհրաժեշտութիւնը նրան դցում է հեռու հիւսիս, Բրեանսկ գաւառական քաղաքը, ուր նա մի քանի տարի ամենայն բարեխղճութեամբ վարում է իր պաշտօնը (պրոգիմնազիայի հին լեզուների ուսուցչի), արժանանալով ոչ միայն բոլոր աշակերտների եւ ամբողջ ուսուցչական խմբի ջերմ սէրին, այլ և հասարակ ժողովրդի յարգանքին ու համակրութեանը (իբրեւ երդուեալ դատաւոր)։ Բրեանսկումն է գրում նա իր վերին աստիճանի լուրջ հետազոտութիւնը Ագուլեցոց բարբառի մասին, որը հանգուցեալի ծրագրով պէտք է լիներ առաջինը մի շարք նոյնանման շարադրութիւնների մէջ, որոնց դիժբախտաբար վիճակված էր մնալ չիրագործված գիտաւորութիւնների թիւում։ Սակայն այդ խուլ անկիւնումն էլ բաւական հանգիստ չէ թողնում Սարգսեանին։ 1890 թուին Բրեանսկի պրոգիմնազիան փակվում է և հանգուցեալը մնում է անգործ, անպաշտօն, «քառասուն տարեկան դրօ», ինչպէս ասում էր ինքը այդ ժամանակ սրտի դառնացած լոպէներին։ Անցեալ տարի հանգուցեալը անցկացրեց Կովկասում և թէեւ նրան չաջողվեց այնտեղ բանալ մանաւոր պրոգիմնազիա։ Ինչպէս ուզում էր, բայց էլի այդ տարին նա յիշում էր իբրեւ իր կեանքի ամենաքաղցր շրջաններից մէկը։ Թիֆլիզի կեանքը նոր երիտասարդութիւն էր ներշնչել թէեւ սրտով չը ծերացած, բայց երկար ժամանակ լայն հասարակական ասպարէզից հեռու ապրած մասնագէտին։ Անցեալ տարվայ աշնանը հանգուցեալը հրաւէր ստացաւ Հայաբէնի ուսուցչի պաշտօն ստանձնելու Լազարեան ճեմարանի պատրաստական դասարաններում։ Նա սիրով ընդունեց այդ հրաւէրը և հեռացաւ Կովկասից, ուր տեղ չէր գտնվում նրա համար։ Այժմ նա թէեւ դարձեալ իր իսկական տեղը չէր գտել, բայց այնտեղ տանող սանդուղքի առաջին աստիճանների վրա էր գտնվում։ Պաշտօնը ժամանակաւոր էր և նա ապագայում կարող էր յուսալ իր ոյժերին ու արժանաւորութիւններին համապատասխանող գործի։ Բազմաթիւ թափառումներից յետոյ նա վերջապէս ընկել էր փոքր ի շատէ հարթ ճանապարհի վրայ եւ նոր եռանդով սկսել էր պարապել իր սիրած մասնագիտութեամբ։ Նա արդէն սկսել էր գրել «Աշխարհիկ լեզուի քննական պատմութիւնը» (ծրագիրը գրված պատրաստ է և մտադիր էր կարգի բերել աշխարհաբարի քերականութեան համար պատրաստած նիւթերը, նիւթեր էր հաւաքում ու մշակում գաւառաբարբառների բառարանի համար։ Բառարանի նիւթերը նա մշակում էր ուսանողներից կազմված մի խմբի հետ, որի համար նա հանդիսանում էր հմուտ առաջնորդ մասնագիտական պարապմունքներում՝ և անկեղծ, պարզ ընկեր յարաբերութիւնների մէջ, այսինքն հանդիսանում էր այնպիսի մի մարդ, ինչպէս պէտք է լինի իրաքանչիւր լուսաւորված մասնագէտ։ Սակայն մասնագիտական պարապմունքները չէին խանգարում հանգուցեալին հետաքրքրվել հասարակական հարցերով, որ նա իր բնաւորութեան համաձայն շատ մօտ էր առնում իր սրտին։ Եթէ մարտ ամսի այստեղի պատգամաւորական ընտրութիւնների ժամանակ շատ քչերը կարող էին համեմատվել նրա հետ գիտակցական ու բարեխղճով վերաբերութեամբ դէպի գործը, ոչ ոք չը կար որ նրա չափ համակրելի լիներ իր հայեացքի կողմից կամոդիկոսական խնդրի վրա։ Հանգուցեալը չը նայելով որ նոր մարդ էր մոսկվաբնակ հայերի համար, չը նայելով որ Մոսկվայի հայերի մէջ անձնական ծանօթութիւնը շատ մեծ դեր է խաղում, ընտրվեց պատգամաւորի փոխանորդ։ Վերապայ միտք, եւ պարզ, վերին աստիճանի անկեղծ սիրտ՝ հանգուցեալի յատկանիշներն էին։ Ոչ մի կեղծ ձայնանիշ չէր հնչում նրա խօսքերի մէջ։ Ինչ որ նա ասում էր՝ բղխում էր նրա սրտի խորքից։ Ցուցամոլութեան ոչ մի նշոյլ։ Ընդհակառակը համեստութիւնը կարծէք նրա կեանքի նշանաբանն էր։ Դուցէ այդ ծայրայեղ համեստութիւնն էր մասամբ պատճառը, որ նա չունեցաւ գործունեութեան այնպիսի ընդարձակ ասպարէզ, որ համապատասխանէր նրա փայլուն ընդունակութիւններին ու մեծանում հաղուագիւտ հմտութեանը։ Որքա՞ն սիրում էր հանգուցեալը իր մասնագիտութիւնը։ Պէտք էր տեսնել ինչպէս ուրախանում, յուզվում էր նա, երբ որ գաւառական բարբառում նոր ապացոյցներ էր գտնում իր՝ հայերենի մասին կազմած հիպոթէզների համար։ Նրա սէրը դէպի իր մասնագիտութիւնը հասնում էր մինչեւ կրքի աստիճանի, — կրքի առանց որի, յայտնի պրոֆէսոր Տիմիրեազեվի ասելով, լաւ չէ կարող տեսնել ոչ մի նշանաւոր գիտական գործ։ Հանգուցեալը առ հասարակ կրքոտ մարդ էր, — կրքոտ բառի լաւ նշանակութեամբ։ Նա ոգեւորվում էր վսեմով և վրդովվում էր ստորութիւնից։ Նա բարի էր։ Նախանձ, նախանձութիւն տեղ չունէր նրա սրտում։ Այն տեսակ անձնուրութիւնից, ինչպէս հանգուցեալը էր, կարծէք մի տեսակ լոյս ու ջերմութիւն է տարածվում չշրջապատողների վրա։ Եթէ չը լինէին այդ տեսակ տպաւորութիւնները, կարելի էր ասել թէ նա մի քանի տարի ամենայն բարեխղճութեամբ վարում է իր պաշտօնը (պրոգիմնազիայի հին լեզուների ուսուցչի), արժանանալով ոչ միայն բոլոր աշակերտների եւ ամբողջ ուսուցչական խմբի ջերմ սէրին, այլ և հասարակ ժողովրդի յարգանքին ու համակրութեանը (իբրեւ երդուեալ դատաւոր)։ Բրեանսկումն է գրում նա իր վերին աստիճանի լուրջ հետազոտութիւնը Ագուլեցոց բարբառի մասին, որը հանգուցեալի ծրագրով պէտք է լիներ առաջինը մի շարք նոյնանման շարադրութիւնների մէջ, որոնց դիժբախտաբար վիճակված էր մնալ չիրագործված գիտաւորութիւնների թիւում։ Սակայն այդ խուլ անկիւնումն էլ բաւական հանգիստ չէ թողնում Սարգսեանին։ 1890 թուին Բրեանսկի պրոգիմնազիան փակվում է և հանգուցեալը մնում է անգործ, անպաշտօն, «քառասուն տարեկան դրօ», ինչպէս ասում էր ինքը այդ ժամանակ սրտի դառնացած լոպէներին։ Անցեալ տարի հանգուցեալը անցկացրեց Կովկասում և թէեւ նրան չաջողվեց այնտեղ բանալ մանաւոր պրոգիմնազիա։ Ինչպէս ուզում էր, բայց էլի այդ տարին նա յիշում էր իբրեւ իր կեանքի ամենաքաղցր շրջաններից մէկը։ Թիֆլիզի կեանքը նոր երիտասարդութիւն էր ներշնչել թէեւ սրտով չը ծերացած, բայց երկար ժամանակ լայն հասարակական ասպարէզից հեռու ապրած մասնագէտին։ Անցեալ տարվայ աշնանը հանգուցեալը հրաւէր ստացաւ Հայաբէնի ուսուցչի պաշտօն ստանձնելու Լազարեան ճեմարանի պատրաստական դասարաններ

PHŒNIX FIRE OFFICE

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՒՅԹ Անգլ. Ոսկի 1,000,000 — **«ՖԻՆԻՔՍ»** — Հիմնեալ է Լ. Հնգտասն. յամին 1782

ՖԻՆԻՔՍ, հիմնեալ առաւել քան մի դար յառաջ, սոսկ հրդեհի ապահովագրութեան ընկերութիւն մ'է՝ որոյ բաժնետէրերը Անգլիոյ ամենահարուստ և հանրածանօթ դրամատէրերն են՝ ունենալով անսահման պատասխանատուութիւն։

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութեան աշխարհահռչակ առատաձեռնութեան մի գլխաւոր աղբիւրն է 18,000,000 Անգլ. ոսկւոյ գումարն զոր յարդ վճարած է հրդեհի ենթարկուածներուն համար։

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի և կայծակի կամ ուանգ, կարասիք և ապրանք՝ յոյժ նպաստաւոր պայմանօք և միջնորդ ունենալ ստորագրելոյս, որը ունիմք լիազօր իշխանութիւն կնքագրելու անմիջապէս մեր ապահովագրելոց կրած վնասներն։

Հ. ՍՈՒԱՆ և ԸՆԿ. ընդհ. գործակալք Կ. Պոլսոյ, Պուլկարիոյ և Սեւ ծովու եզերաց Թիւ 11։ և 12, Սանտալճը խան, Ղալաթիա, Աւստրիական թղթատան վերեւ

HAMBURG MUNICH UNITED

ՀԱՄՊՈՒՐԿ ԵՒ ՄԻՒՆԻԽ

ՄԻԱՑԵԱԼ

Ա. ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ Գումար 8,000,000
Պահեստի դրամ ցկէսր. [illegible] 6,165,860
Տարեկան հասոյթ 14,135,925

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՍ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ կ'ապահովագրէն մթերանոցներ և բնակութիւններ և սոցա մէջ գտնուած վաճառքներ և կարասիներ խիստ չափաւոր սակարկութեամբ։

Լիազօր ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ

ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ, Պոլիս, Պահչէ-Գաբու, Անանիատիս խան, 12, 13, 14

ԳՈՒԱՆՔՖՕՐԹՈՒԱՉ

ԾՈՎԱՑԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Դրամագլուխ Գումար 6,250,000 Պահեստի դրամ Գումար 1,270,300

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ չոգենաւուց և առագաստանաւուց վրայ բեռցուած վաճառքներ, ինչպէս նաև թղթատարական և փոխադրական ընկերութեանց յանձնուած թանկագին նիւթեր և գրամ պարունակող ծրարներ խիստ նպաստաւոր պայմանօք և սակագնօք։ Սոյն նիւթերու վրայ մեծաքանակ գումարներ կարենալ ապահովագրելու համար Ընկերութիւնս ունի հաստատուած 13 լուրջ ապահովագրական հաստատութեանց հետ որոց դրամագլուխն ու պահեստի դրամն է Աւելի քան 100,000,000 Գումարի

Լիազօր ներկայացուցիչ համար Թուրքիոյ

ՔԻՒՆԱՐՏ (CUNARD)

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ

Ուղիղ ոգիաբ երկաթ անիւներ կը բանեցնեն Լիվերբուլ և Աղեքսանդրիա

Անուանք	Թոնաժ	Անուանք	Թոնաժ
Ումբրիա	7718	Գալլիա	4345
Եգիպտոս	7718	Պոմերանիա	4531
Սերվիա	7391	Համբուրգ	3574
Ուրանիա	7268	Մարաթոն	2403
Բաւարիա	5587	Ադրիա	2393
Սեքսոնիա	5517	Սարակոսա	2166
Կալիա	4809	Թարիֆա	2246
Սիթիա	4557	Բալթիքա	2144
Ալբիոն	2443	Թրինիտատ	899
Փէսար	1876	Մորոգոգո	1855
Շեբո